

بنام خداوند متعال

تلخیص گزارش تبیین اصل تعادل و توازن در برنامه درسی

مجری : دکتر محمود معافی

سفارش دهنده : شورای هماهنگی علمی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

آبان ماه ۱۳۹۶

اصل تعادل که یکی از اصول حاکم بر طراحی برنامه های درسی و تربیتی است که در سند برنامه درسی ملی بدان اشاره شده است . تعادل به معنای رعایت حد وسط ، پرهیز از افراز و تفریط ، در نظر گرفتن یک سری از ملاحظات در تدوین مولفه های برنامه ، توجه و بهای لازم دادن به ساحت های مختلف تربیت به صورت متوازن و پرهیز از توجه بیش از حد به یک ساحت و غفلت از سایر ساحت ها ، تعادل همچنین به عنوان حفظ توازن در تدوین اهداف و محتوا و بهره گیری از روش های مختلف در طراحی ، تولید ، اجرا و ارزشیابی از برنامه های درسی نیز تعریف شده است . شاید در اصل فوق برای سیاستگذاران برنامه درسی و تدوین کنندگان سند ابهامی نباشد، اما در نحوه پیاده کردن آن ها به دلیل برداشت های مختلف برنامه ریزان درسی که اغلب متخصصان موضوعی هستند در تفسیر این اصل، ابهامات بیشتر خود را نشان دهد . اما اگر با ارائه راهکارهایی روشن جزئیات این اصل در برنامه ریزی درسی روشن شود ، ابهامات آن بر طرف خواهد شد . هر چند که در سند برنامه درسی ملی برخی از جزئیات آن تا حدودی روشن شده است ، اما باز به دلیل کلی گویی برخی از عبارات این اصل لازم است که با مراجعه به منابع علمی در حوزه برنامه درسی ، تجارب سایر کشورها در این حوزه و نیز تحلیل محتوای اسناد بالادستی آموزش و پرورش ، مانند مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ، مبانی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و نیز کمک گرفتن از خود سند برنامه درسی ملی و با ارائه راهکارهایی ابهامات این اصل بر طرف برای برنامه ریزان درسی برطرف شود . در تبیین این سند ابتدا به شکل مبسوط گزارشی تهیه شد ، اما پس از اعتبار بخشی گزارش اولیه تلاش گردید تا برخی از کاستی های آن برطرف شود .

گزارش تبیین اصل ۸-۳- تعادل در برنامه درسی

تشریح اصل تعادل

"برنامه های درسی و تربیتی باید به رعایت تعادل و پرهیز از افراط و پرهیز از افراط و تفریط و رعایت تناسب و توازن در توجه به ساحت های تعلیم و تربیت، هدف و محتوا، و بهره گیری از روش های متفاوت در طراحی، تولید، اجرا، و ارزشیابی از برنامه ها پای بند باشد."

در این اصل کلید واژه هایی مانند تعادل، توازن، دوری از افراط و تفریط، رعایت تناسب و توجه به ساحت های مختلف تعلیم و تربیت، هدف و محتوا، روش های مختلف در طراحی، تولید، اجرا و ارزشیابی و پای بندی و تعهد به چشم می خورد. از عبارت تاکید بر روش های مختلف در طراحی، تولید، اجرا و ارزشیابی می توان واژه انعطاف در برنامه ریزی درسی را نیز استنباط کرد.

ضرورت تبیین مسئله

برنامه ریزان درسی در درک این اصل با توجه به اینکه در جریان بحث های تدوین کنندگان سند برنامه درسی ملی نبوده اند، برای درک آن با ابهامات و سوالات چندی روبرو هستند، آنها انتظار دارند که تدوین کنندگان این سند ضمن تبیین این اصل، راهکارهای لازم را در اختیار آنها قرار دهند تا به هنگام تدوین مولفه های راهنمای درسی حوزه های تربیتی و یادگیری و یاتالیف مواد آموزشی بتوانند با بکار گیری آنها به بهبود کیفیت برنامه ها کمک کنند. مهمترین ابهامات به شرح زیر است:

- ابهام در درک مفهوم تعادل و توازن، و مفهوم تعادل در برنامه ریزی درسی

- ابهام در چگونگی حفظ تعادل و توازن بین ساحت های مختلف تربیت به هنگام طراحی برنامه های درسی

- ابهام در چگونگی حفظ تعادل و توازن به هنگام تدوین اهداف و گزینش محتوای حوزه های یادگیری

- ابهام در فهم روش های مختلف در طراحی، تولید، اجرا و ارزشیابی از برنامه های درسی و نحوه بکارگیری

سوالات تحقیق

۱- منظور از تعادل و توازن چیست؟

۲- منظور از تعادل و توازن در برنامه ریزی درسی چیست؟

۳- چگونه می توان تعادل و توازن را با توجه توجه به ساحت های مختلف تعلیم و تربیت در طراحی برنامه های درسی رعایت کرد؟

۴- چگونه می توان تعادل و توازن را در تدوین اهداف گزینش محتوا ، انتخاب روش ها و شیوه ارزشیابی از آموخته های فراگیران در تدوین برنامه های درسی رعایت کرد؟

۵- روش های مختلف در طراحی ، تولید ، اجرا و ارزشیابی از برنامه های درسی کدامند و چگونه می توان تعادل و توازن را در انتخاب این روش ها رعایت کرد؟

روش تحقیق (مطالعه اسنادی و تحلیل کیفی)

ابزارهای گرد آوری اطلاعات

(لغت نامه ها فارسی و فرهنگ های لغت خارجی ، مقالات مرتبط در زمینه تعادل و توازن ، یک مورد تحقیق در زمینه مطالعات تطبیقی در زمینه تعادل و توازن در برنامه درسی برخی از کشورها که توسط یونسکو به اجرا در آمده است ، دائرة المعارف بین المللی برنامه درسی ، سند برنامه درسی ملی ، سند تحول در آموزش و پرورش ، مبانی نظری تحول بنیادین در آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران)
مقالات و یکی پدیا در زمینه نظام های آموزش و پرورش ، پایان نامه دکتری پژوهشگر در زمینه مطالعات تطبیقی برنامه های درسی سه کشور ایران ، هند و مالزی

داده های تحقیق با توجه به سوالات تحقیق

پاسخ به سوال (۱) منظور از تعادل و توازن چیست ؟

تعادل در لغت به معنای رعایت حد وسط ، دوری از افراط و تفریط، دادن بهای لازم به موضوعات مهم و با ارزش، همگرایی و تقارن بین دو یا چند چیز، حفظ ثبات و پایداری در یک چیز، توجه به جنبه های کمی و کیفی یک چیز، رعایت تناسب و هماهنگی بین دو یا چند چیز، ایجاد رابطه و پیوند بین دو چیز، توجه لازم به یک سری از مولفه ها ، حالتی که عناصر مختلف یک شیئی در وضعیتی برابر و درست قرار گیرند، داشتن ثبات درونی در برابر فشارهای بیرونی به گونه ای که آن شیئی دچار آسیب نشود و بتواند تعادل خود را حفظ کند.

تعاریف تعادل و توازن

یونسکو: همگرایی و تقارن بین عناصر مختلف برنامه درسی در رشد ابعاد وجودی و تاثیرات آن در رشد عقلانی ، علمی ، اخلاقی ، زیبایی شناسی و جسمانی و حرفه ای دانش آموزان .
توصیه ها

ساحت های تربیتی

همگرایی و تقارن بین عناصر مختلف برنامه درسی در رشد ابعاد وجودی
توجه به رشد همه ابعاد وجودی انسان (عقلانی ، فرهنگی ، اقتصادی ، اجتماعی ، اخلاقی ، زیبایی شناسی و جسمانی)
اهداف

توجه به اهداف مختلف برنامه درسی و رعایت توازن بین آنها

توجه به ارزش های ملی و جهانی
محتوا

توجه به انواع محتوا حفظ توازن بین محتوای علمی و تجربیات دنیای کار
توازن بین آموزش علوم و آموزش حرفه ای و فناوری
توازن مناسب بین محصول (محتوا) ، فرایند(روش ها و نگرش ها) و کاربردهای آن در زندگی و
نیازهای جامعه

توجه به برقراری رابطه بین اخلاق و هنر.
توازن بین بار برنامه درسی (بعد کمی برنامه درسی) و کیفیت آن و قدرت یادگیری دانش آموز
همگرایی بین انواع محتوا و ارتباط معنی دار بین موضوعات مختلف درسی
ارتباط محتوا با اهداف و علایق دانش آموز و رشد همه جانبه شخصیت آنها
روش ها

در گیر کردن دانش آموزان در انواع فعالیت ها ذهنی ، جسمانی ، زیبایی شناختی ، علمی و حرفه ای
توجه به برقراری رابطه بین اخلاق و هنر.

توازن بین بار برنامه درسی (بعد کمی برنامه درسی) و کیفیت آن و قدرت یادگیری دانش آموز
همگرایی بین انواع محتوا و ارتباط معنی دار بین موضوعات مختلف درسی
ارتباط محتوا با اهداف و علایق دانش آموز و رشد همه جانبه شخصیت آنها

از نظر کارشناسان یونسکو، توازن در برنامه ریزی درسی با زمینه های آن نیز مطرح است ، از
جمله ارتباط با نیازها و علایق و توانایی های ذهنی و جسمی دانش آموزان از یک سو، و ارتباط آن با
ارزش ها و انتظارات جامعه از سوی دیگر.

به شکل دقیقتر این ارتباط باید در شش مقوله زیرباید مورد توجه قرار گیرد.

۱)ارتباط با یاد گیرنده - سن توانایی ، نیازها ، علایق و آرزوها و مواردی از این قبیل ،

۲)شغل و الدین و زبان مادری ،سنت ها و ارزش ها وغیره،

۳)مکان زندگی مانند شهری و روستایی و سایر مکان های خاص ،

۴) ارتباط موقت یا زود گذر- آموزش برای آمادگی ، مهارت های اشتغال ،مهارت های یادگیری و
انگیزه مورد نیاز برای مراحل بعدی زندگی ،

۵)ارتباط ملی - زمینه های سیاسی ، اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی ، اخلاقی و مذهبی

۶) ارتباط جهانی -ارزش های مشترک انسانی (صلح جهانی ، حقوق بشر و....) مسایل جهانی (
گرسنگی ، تروریسم ، خشونت علیه زنان ، بهره کشی از کودکان و....).

آی فورد: منظور از تعادل ،"توازن بین نیازهای فرد ، نیازهای جامعه ، نیازهای ملی و جهانی،
توازن بین نیازهای مادی و معنوی ، توازن بین روش های مختلف دانستن با توجه به (اهداف
شناختی ، عاطفی و روانی -حرکتی)و چهار توانایی و استعداد (یعنی استدلال ، احساسات ، توجه ،

شناخت ذهنی ، توجه به نیازهای جسمانی ، عاطفی و معنوی) است که یانگ روانشناس معروف مد نظر قرار داده است.

توصیه ها

اهداف و محتوا

پرهیز از افراط در قربانی کردن نیازهای فرد به نفع نیازهای جامعه و یا نیازهای جامعه به نفع رشد فردی

توجه به نیازهای ذهنی ، عاطفی، جسمانی مادی و معنوی

توجه به نیازهای فردی ، ملی و جهانی (حال و آینده)

توازن بین نیازهای مادی و معنوی

روش ها

یاددادن چگونه یاد گرفتن و توجه به روش های مختلف دانستن

توجه به ارزش ها و توسعه ارتباطات انسانی و توجه به خود

جستجوی معرفت شناسانه و هماهنگ بین روش های جدید علمی و محتوای تعلیم و تربیت

راسخ و ویدینو: منظور از توازن ایجاد ارتباط بین زندگی و محتوای برنامه درسی است.

مک کلور: منظور از توازن توزیع محتوای برنامه درسی مدارس در بین موضوعات درسی مختلف

مانند علوم انسانی ، مادی ، علوم طبیعی دروس حرفه ای ، شغلی و آموزش تکنولوژی با توجه به

نیاز دانش آموزان و زمان مورد نیاز برای تدریس آنهاست .

توصیه ها

اهداف و محتوا

توازن در توجه بین نیازهای دانش آموزان و نیازهای جامعه

توازن در توجه به علوم مختلف

زمان

توازن در اختصاص زمان به دروس مختلف

توازن در توزیع دروس در طول روز و فصل های سال

آموزش به معلمان در مورد ضرورت رعایت توازن در برنامه درسی و برنامه ریزی برای آن

دال (۱۹۹۲) معتقد است که تعادل به توضیح متناسب برنامه درسی و مقادیر متنوع ولی مناسب از

تجارب مختلف برای یادگیرندگان و با توجه به موقعیت های مشخص رشدی آنان می پردازد (به نقل از

میرزابیگی ۱۳۸۴ ص ۲۰۰).

ملکی (۱۳۸۴) تعادل را حفظ توازن بین نیازهای فردی و اجتماعی و نیازهای دانشی و تناسب بین فعالیت های یادگیری و زمان تدریس تعریف می کند

برداشت کشورهای مختلف از اصل تعادل

ژاپن

توازن بین اهداف شناختی، عاطفی و روان حرکتی و محتوای برنامه درسی، تجربیات عینی و انتزاعی و دانش علمی و کاربردی در زندگی

توصیه ها

توجه به موضوعات درسی مختلف درسی و زمان مناسب به هرکدام،

توازن بین دانش محتوایی و توانایی های یادگیری و علائق دانش آموزان

توازن بین مطالبات جامعه و محتوای آموزشی

توجه به دروس انتخابی

کانادا

ارتباط بین دانش های علمی و کاربرد در زندگی، بین انتزاعیات و تجربیات دنیای و بالعکس

توصیه ها

پرهیز از رجحان دادن مفاهیم و نظریات انتزاعی و اولویت دوم دادن به ابعاد کاربردی این مفاهیم در زندگی واقعی

حفظ توازن بین دروس اجباری و انتخابی و زمان تدریس

اردن

"حفظ توازن بین ابعاد اجتماعی، فلسفی، فرهنگی و ملی در برنامه درسی"

توصیه ها

توجه به نیازهای فراگیران از منظر فردی، اجتماعی اقتصادی و فرهنگی

توازن بین نیازهای دختران و پسران

تاکید بر محیط های یادگیری متنوع،

تاکید بر کار مولد و آموزش های حرفه ای

ایجاد یک پل بین محتوای نظری و عملی

حفظ تعادل بین نیازهای مادی و معنوی

اوکراین

هماهنگی و همسویی بین علوم ، ریاضیات ، مطالعات اجتماعی و دروس علوم انسانی

طراحی دروس به شیوه بین رشته ای

توجه بیشتر به دروس انتخابی

طراحی سوالات امتحانی در چهار سطح شناختی ، دانش ، درک و فهم ، کاربرد دانش ، الف (شرایط استاندارد) ب (شرایط غیر استاندارد) ج (شرایط جدید)

طراحی سوالات امتحانی با توجه به توانایی دانش آموزان و برخورداری از درجاتی از پیچیدگی

توصیه ها

کوشش در پیدا کردن حجم مناسب اطلاعات برای مطالعه بین شاخه های مختلف دانش علمی ،

توزیع منطقی زمان آموزش

ایجاد ارتباط و پیوستگی بین علوم اجتماعی و پدیده های طبیعی یا به طور واضح تر ارتباط و پیوستگی بین علوم تجربی و علوم انسانی

هند

"حفظ تعادل بین حوزه های اسکولاستیک (علمی) و غیر اسکولاستیک (انسانی)"

توصیه ها

رعایت توازن بین علوم تجربی و علوم اجتماعی و انسانی

رعایت توازن بین موضوعات علمی و کاربرد این موضوعات در زندگی

رعایت توازن بین راهبردهای یاددهی و یادگیری و فعالیت های فوق برنامه

روش های تدریس خلاقانه و تعاملی بجای تدریس توضیحی

ه‌لند

"توجه به حفظ تعادل بین نیاز دانش آموزان و نیاز جامعه رابطه درونی بین حوزه های درسی و راهبردهایی که برای ارائه آنها به دانش آموزان انتخاب می شود"

توصیه ها

توجه به ارتباط بهتر بین موضوعات آموزشی از یک سو و ظرفیت های روانشناختی دانش آموزان و واقعیت های اجتماعی از سوی دیگر

توجه به آموزش مصرف و فناوری

دادن آزادی عمل به ایالات در توزیع زمان

نتایج مطالعه تطبیقی در خصوص تعادل و توازن از منظر کارشناسان مختلف کشورهای مورد مطالعه

۱) تعریف واحدی در مورد اصل حفظ تعادل و توازن وجود ندارد و هرکشور با توجه به اولویت های خود آن را تعریف می کند

۲) بطورکلی محورهای مورد تاکید کارشناسان برحفظ توازن در برنامه درسی تاکید بر موارد زیر است :

توازن در پرداختن به ابعاد مختلف وجودی انسان

توازن در توجه به ابعاد اجتماعی، فلسفی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جامعه

توازن بین اهداف شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی

توازن بین نیازهای فردی و اجتماعی

توازن بین مطالبات جامعه و محتوا

توازن بین نیازهای دختر و پسر

توازن بین تجربیات انتزاعی و تجربیات واقعی

توازن بین دانش های نظری و عملی

توازن بین دروس الزامی و دروس مورد علاقه دانش آموزان

توازن بین دروس اجباری و اختیاری

توازن بین علوم تجربی و انسانی

توازن بین محتوا و مراحل رشد جسمی و ذهنی دانش آموزان

ایجادارتباط بین دروس از طریق طراحی دروس بین رشته ای

توازن بین فعالیت های آموزشی رسمی و غیررسمی

توازن بین محتوا و زمان آموزش توازن در انتخاب روش های تدریس

توازن در توجه به محیط های یادگیری مختلف

توازن در ارزشیابی از اهداف درحیطه های مختلف اهداف و پرداختن به سطوح مختلف

پاسخ به سوال ۲) منظور از تعادل و توازن در برنامه ریزی درسی چیست ؟

با توجه به دیدگاه صاحب نظران برنامه درسی و نتایج مطالعه تطبیقی می توان تعادل و توازن در برنامه درسی را اینگونه تعریف کرد:

منظور از تعادل و توازن در برنامه های درسی ، رعایت تناسب ، هماهنگی در پرداختن به ابعاد مختلف وجودی انسان (ساحت های وجودی) و ابعاداجتماعی ، فرهنگی فلسفی،زیستی ، اقتصادی وتکنولوژیکی جامعه ، توجه روش ها و رویکردهای مختلف برنامه درسی، ایجادارتباط بین برنامه درسی،علائق دانش آموزان ومطالبات جامعه ، توجه به موضوعات مختلف علمی و ارتباط بین آنها، درنظر گرفتن توانایی یادگیران درمراحل مختلفرشد ، تخصیص مناسب زمان به انواع محتوا، تنوع بخشی به روش ها ومحیطهای مختلف یادگیری وارزشیابی ازحیطه های مختلف اهداف و سطوح آنها با عنایت به تفاوت های افراد در یادگیری است.

از مطالعه اسناد برنامه درسی اینگونه استنباط می شودکه وقتی درباره تعادل و توازن در برنامه های درسی صحبت می شود معمولا دو رویکرد کل نگرانه (توصیه ها و رهنمودهای کلی) و دیگری رویکرد خورد گرایانه(توصیه های ریز و جزئی) مشاهده می شود .

الف : در رویکرد کل گرایانه به یک سری رهنمود های کلی اشاره می شود که انتظار می رود رعایت آنها ازسوی برنامه ریزان درسی منجر به حفظ تعادل و توازن در برنامه درسی گردد . مانند :

۱) توجه متوازن به ابعاد وجودی آدمی (عقلانی ، جسمانی ، اخلاقی ، اجتماعی ، هنری ، علمی ، فرهنگی ، اخلاقی و معنوی و اقتصادی)

۲) حفظ توازن بین نیازهای فردی (پرورش ابعادشخصیتی فرد) ، نیازهای محلی ، منطقه ای ، ملی ، فراملی ، نیازهای دانشی(علوم سنتی و نوین) و نیازهای حال و آینده

۳) توجه به سطوح مختلف طراحی برنامه درسی در سطوح محلی ، منطقه ای، ملی و جهانی ، مدل های تولید و اجرا و ارزشیابی از برنامه درسی

۴) تنوع بخشی به رویکردها و فرا رویکردهای برنامه درسی وتوجه به هماهنگی در مولفه های آن که منجر به پرورش ساحت های مختلف وجودی و تنوع بخشی به محتوا ، روش ها، محیط های یادگیری و شیوه های ارزشیابی می شود.

توصیه های کلی برای تحقق اهداف فوق

۱- استفاده برنامه ریزان درسی از رویکردها ویا فرا رویکردهای مختلف برنامه درسی و حفظ توازن در بهره گیری از این رویکردها وتوجه به هماهنگی لازم در مولفه های آن (توضیح آنکه هریک از رویکردهای برنامه درسی پرورش ابعاد خاصی از وجود آدمی را بر عهده دارند)،

۲- بهره گیری از مدل های مختلف برنامه ریزی درسی مدل های خطی (تکنیکی) و غیر خطی (غیر تکنیکی) ،

۳- توجه دادن برنامه ریزان درسی به رعایت یک سری از اصول علمی وتربیتی به هنگام طراحی ، تولید ، اجرا و ارزشیابی از برنامه های درسی است . مانند آنچه که در برنامه درسی ملی و پا چارچوب های برنامه درسی دوره های تحصیلی در کشورهای مختلف ارائه شده است .

۴- توجه به راهبردهای مختلف در تولید محتوا ومواد آموزشی،

۵- توجه به راهبردهای مختلف در اجرای برنامه درسی،

۶- توجه به شیوه های متنوع تدریس و متناسب با اهداف و محتوای برنامه درسی

۷- توجه به روش هاو شیوه های مختلف در ارزشیابی از آموخته های فراگیران وبرنامه درسی.

رویکرد های مختلف برنامه درسی

این رویکردها شامل رویکردهای رفتاری،موضوعی /دیسیپلینی ، اجتماعی ، رشد گرا، فرایند شناختی، انسانگرایانه ، ماوراء فردی (کل گرایانه) .

فرا رویکردهای مختلف برنامه درسی

۱) فرادیدگاه سنت گرایی (ترکیبی از سه دیدگاه موضوعی، انتقال فرهنگی و دیدگاه مبتنی بر قابلیت ها) .

هدف این فرادیدگاه حصول اطمینان از اکتساب ارزشهای پایه و مهارت های مورد نیاز برای ایفای نقش در جامعه است .

۲) فرادیدگاه پژوهش و تصمیم گیری (ترکیبی از دیدگاههای فرایند شناختی، شهروندی دموکراتیک و رشد گراست).

هدف این فرادیدگاه پرورش مهارت های پژوهش (کاوشگری) و تصمیم گیری است.

۳) فرادیدگاه دگرگونی و تحول (ترکیبی از دیدگاههای تغییر اجتماعی، انسانگرایانه و ماورای فردی است

هدف این فرا دیدگاه (یادگیری مهارت هایی است که امکان کنترل درونی، پرورش خود درونی افراد، غور در باطن، پرورش هوشیاری درونی و دگرگونی و تحول فردی و اجتماعی را فراهم می کند)

۴) فرادیدگاه فطرت گرایی توحیدی : این دیدگاه که بر گرفته از فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی است ضمن توجه به سایر دیدگاهها بر قرب متری به خداوند عالمیان تاکید دارد.

هدف غایی این فرا دیدگاه پرورش سجایای عالی انسانی در افراد، خود شناسی و تهذیب نفس، خداشناسی و دوستی خداوند، شناخت نظام خلقت و دوستی موجودات، شناخت جامعه و نوع دوستی و احساس مسئولیت در برابر خود، خداوند، جامعه و نظام خلقت، احترام به ارزش ها و مقدسات دینی و تربیت انسان صالح و دستیابی به حیات طیبه فردی و اجتماعی است.

توازن و هماهنگی در مولفه های یک رویکرد و یا فرا رویکرد مستلزم هماهنگی بین مولفه های زیر و توجه به موارد زیر است :

-اهداف برنامه درسی (مقصد غایی برنامه درسی، اهداف غایی برنامه های درسی در دوره های تحصیلی - اهداف برنامه درسی درپایه تحصیلی و درنظر گرفتن ملاحظات علمی و تربیتی درتدوین اهداف)

-محتوا (تجویزی، انتخابی و اختیاری - نظری - عملی - نظری، عملی - عمومی و نیمه تخصصی - باز وبسته - انفرادی، محلی و ملی و فرا ملی و درنظر گرفتن ملاحظات مختلف درانتخاب و سازماندهی محتوا)

-مواد مختلف آموزشی (تولید بسته آموزشی و دانش آموز، مواد آموزشی مکمل، ابزارهای یاد گیری - منابع یادگیری)

- فضای یادگیری (کلاس، کارگاه و آزمایشگاه، مرکز یادگیری، زمین بازی و فضاهای خارج از مدرسه، فضای مجازی و در نظر گرفتن تناسب لازم بین برنامه درسی و فضای یادگیری)

- زمان (مدت زمان اختصاص داده شده در هفته به هر ماده درسی - تناسب بین ساعات اختصاص داده شده به دروس دشوار و غیر دشوار - تناسب بین زمان یادگیری و مدت زنگ تفریح و تناسب آن با رشد دانش آموز - توازن بین ساعات یادگیری رسمی و فعالیت های فوق برنامه)

- رویکردهای مختلف در یادگیری (تعادل بین انواع یادگیری تسلط یاب، رویکرد انتقالی، تعاملی، رویکرد ساختن گرا (تولید مفهوم، اکتشاف و حل مسئله)

- راهبردهای یاددهی و یادگیری (تناسب بین روش های مختلف تدریس و اهداف، تنوع بخشی به روش ها)

- شیوه ها و ابزارهای مختلف ارزشیابی (تناسب بین رویکرد انسان گرایانه در ارزشیابی و ارزشیابی رقابتی - تناسب بین ارزشیابی فرایند - محور در دوره ابتدایی و نتیجه محور، - توازن در بهره گیری از شیوه های مختلف در ارزشیابی مانند شیوه خودارزشیابی، ارزشیابی گروهی، ارزشیابی معلم محور - تعادل در ارزشیابی شفاهی، کتبی و عملی - توازن در استفاده از شیوه های ارزشیابی (نشخیصی، تکوینی و پایانی) - توازن در ارزشیابی از اهداف مختلف - توازن در استفاده از ابزارهای مختلف ارزشیابی با توجه به اهداف و محتوای برنامه درسی)

- صلاحیت های معلم (عمومی و تخصصی)

- برخورداری از صلاحیت های عمومی برای احراز شغل معلمی

- برخورداری از صلاحیت های ویژه با توجه موضوع تدریس

توازن در مدل های خطی مستلزم شناخت مدل های زیر و منافع و معایب مدل های زیر است

در مدل های خطی هدفهای تعلیم و تربیت از قبل به دقت شناسایی و تعیین می شود و سپس به شیوه خطی برنامه ریزان آنها را تحقق می بخشند. این گروه رویکرد تکنیکی علمی به برنامه ریزی درسی دارند برای مثال می توان به مدل های خطی زیر اشاره کرد:

۱- مدل بابت (هدفها باید واضح باشد و به زبان روزمره نوشته شود - از بیان هدفهای کلی پرهیز شود - محتوا و ماده آموزشی وارد مدرسه می شود. توسط معلم پردازش لازم بر روی ذهن دانش آموزان صورت می گیرد. تغییرات ذهنی مورد ارزشیابی قرار می گیرد)

۲- مدل هاکنیز(دارای هفت مرحله است الف - مفهومی ساختن برنامه ،ب- تشخیص ج- انتخاب محتوا د-انتخاب تجربه های یادگیری ذ- اجرای برنامه ه - ارزشیابی ی- نگهداری برنامه)

۳- مدل تایلر(تعیین هدفهای کلی با استفاده از ۳ منبع تعیین اهداف - یادگیرنده ،جامعه و دانش موجود - انتخاب محتوا - سازمان محتوا - انتخاب راهبردهای یاددهی و یادگیری - انتخاب شیوه ارزشیابی)

۴- مدل سیلور والکساندر(این مدل دارای چهار مرحله است الف- تحلیل هدفهای کلی وجزیی ب- طراحی برنامه درسی ج-اجرای برنامه درسی د- ارزشیابی برنامه درسی)

۵-مدل تابا (این مدل شامل هفت مرحله است : ۱- تشخیص نیاز : ۲- تعیین هدف:پس از تعیین نیازها معلم هدفهای قابل تحقق را معین می سازد ۳- انتخاب محتوا: با توجه به هدفهای تعیین شده ۴- سازماندهی محتوا ۵- انتخاب تجربه های یادگیری ۶- سازماندهی فعالیتهای یادگیری ۷- ارزشیابی:

مدل های خطی عمدتا برای طراحی دروس عمومی و تخصصی مشترک (الزامی) و انتخابی که توسط برنامه ریزان مرکز طراحی می شود مورد استفاده قرار می گیرد.

مدل های غیرخطی یا تکنیکی ، مدل هایی هستند که متأثر از ذهنیت ، شخصی بودن ، ذوقی بودن و تمایل شاگردان به اکتشاف و پیدا کردن پاسخ دادن به سوالات فردی است . دراین مدل نیازهای شخصی ، علایق و گرایشات فراگیر تنها محور جهت دهنده به فعالیتهای یادگیری ، انتخاب و سازماندهی محتوا ست . مدل های زیر بر گرفته از این دیدگاه است .

۱- مدل چارترز :برای تعیین هدف برنامه درسی از روشهای تحلیل شغل(درون نگری، مصاحبه ، پرسشنامه) استفاده می شود.

۲-مدل وین اشتاین و فانتی نی (در این مدل بر خود شناسی وتوسعه اهداف انسانی است . در این مدل علایق فراگیر عامل اصلی در تعیین اهداف برنامه درسی است . این مدل شامل ۷ مرحله است که عبارتند از :

الف- شناخت فراگیر : در این مرحله برنامه ریزان درسی به داده های جمعیت شناسی و فرهنگی دانش آموزان و همچنین به سطوح رشد وویژگیهای روان شناختی آنان توجه میکنند.

ب-تعیین علایق :در این مرحله برنامه ریزان باید با توجه به ویژگی های روانی و شرایط فرهنگی، اجتماعی موجود علایق را کشف کرده ومبنای تعلیم وتربیت قرار دهند.

ج- تعیین ایده های سازماندهنده :که براساس علایق فراگیر انتخاب میشوند

د-انتخاب زمینه هایی که محتوا بر اساس آنها شکل میگیرد برای مثال عواطف و علایق فرد درباره دوستان ورزشها و کلوپها می توانند تعیین کننده محتوا باشند

م- مهارت‌های یادگیری: برای مثال مهارت‌های اساسی خواندن، نوشتن، مهارت‌های آگاهی اجتماعی یعنی مهارت‌های اجتماعی به اندازه مهارت‌های شناختی اهمیت دارند.

و- تعیین روش که عمدتاً بر درگیری عواطف انسانی و پرورش آن تأکید دارد.

ی- ارزشیابی که عمدتاً مبتنی بر رویکرد انسان‌گرایانه است و بدنبال اطمینان از تحقق اهداف انسانی است. (ملکی، حسن- زمستان ۸۸ - ویراست دوم - ص ۱۰۴ و ۱۰۹)

مدل‌های غیر خطی در طراحی دروس فنی و حرفه‌ای، محلی و اختیاری کاربرد دارد.

۳) توجه دادن برنامه ریزان درسی به رعایت یک سری از اصول به هنگام طراحی مولفه‌های مختلف برنامه درسی و تأکید بر رعایت هماهنگی بین این مولفه‌ها. مانند آنچه که در برنامه درسی ملی و پاچارچوب‌های برنامه درسی دوره‌های تحصیلی در کشورهای مختلف ارائه شده است.

این اصول متأثر از سیاست‌های کلی هر کشور در طراحی برنامه‌های درسی است و معمولاً سیاستگذاران آموزشی، مراجع قانونی و یا برنامه ریزان درسی بر روی آنها با یکدیگر تفاهم می‌کنند.

۴) توجه به مدل‌های مختلف در تولید مواد آموزشی

-تولید چارچوب برنامه و برنامه درسی ملی در مرکز تولید محتوا در ایالات مختلف

-تولید راهنمای برنامه توسط دولت و یا ایالات و تقسیم تولید محتوا بین دولت و بخش خصوصی

-تولید راهنمای برنامه توسط دولت و یا مناطق آموزشی و تولید محتوا توسط بخش خصوصی

-تولید راهنمای برنامه توسط دولت و یا اتحادیه دولت‌ها تولید محتوا توسط دولت و یا بخش خصوصی

تولید راهنمای برخی از مواد آموزشی توسط دولت و یا بخش خصوصی و انتخاب برخی از مواد آموزشی از سایر کشورها

۵) توجه به مدل‌های مختلف در اجرای برنامه درسی

الف: اجرای آزمایشی برنامه با هدف اعتبار بخشی

-اجرای نمونه اولیه برنامه در تعدادی از کلاس‌ها و از جامعه در دسترس و تعمیم آن به سایر مدارس کشور

-اجرای آزمایشی برنامه در تعدادی از کلاس‌های مدارس کشور و بعد تعمیم آن به سایر مدارس کشور

-اعتباربخشی اولیه برنامه از طریق نظرسنجی از تعدادی از معلمان (حضوری و یا به شیوه مجازی) و اجرای سراسرس به صورت آزمایشی

ب:مدل ها در آموزش معلمان از طریق دوره های ضمن خدمت

معلمان قبل از اجرای برنامه ممکن است که با یکی از شیوه های زیر و یا ترکیبی از آنها آموزش ببینند:

۱) به شیوه پلکاتی(مدرسان استانی به صورت حضوری توسط مولفان آموزش می بینند ، مدرسان استان ها مدرسان مناطق را آموزش می دهند و مدرسان مناطق معلمان را آموزش می دهند .

۲) آموزش از راه دور (به کمک تلویزیون آموزشی) ،

۳) آموزش به شیوه مجازی ،

۴)ترکیبی از روش های فوق

ج: اجرای بلند مدت برنامه درسی در مدارس سراسر کشور و مدل های آن (برای مثال در یک دوره هشت و یا دوازده ساله)

۵/۱: اجرای سراسری برنامه در طول دوازده سال . این روش دو حالت دارد:

۱-روش از بالا به پائین (پایه دوازده ، پایه یازده ، پایه ده،..... ودر آخر پایه اول هر سال یک پایه)

۲-روش از پائین به بالا(پایه اول ، پایه دوم ، پایه سوم و بالاخره پایه دوازده، هر سال یک پایه)

۵/۲:- اجرای همزمان برنامه درسی در دوره ابتدایی و متوسطه ودرطول ۶ سال . این روش نیز دو حالت اصلی و چهار حالت فرعی دارد دارد:

۱-روش از بالا به پائین

اجرای همزمان برنامه درسی از آخرین پایه دوره تحصیلی به پائین، هر سال یک پایه مثال:

الف : اجرای برنامه درسی از پایه دوازده به پائین تا پایه هفتم ، هر سال یک پایه)

ب: اجرای برنامه درسی از پایه ششم به پائین تا پایه اول ، هر سال یک پایه)- در مجموع در هر سال تحصیلی برنامه درسی دو پایه تغییر می کند.

۲--روش از پائین به بالا

اجرای همزمان برنامه درسی از پائین ترین پایه دوره تحصیلی به بالاترین پایه ، هر سال یک پایه ،مثال:

الف: (اجرای برنامه درسی از پایه اول تا پایه ششم ، هر سال یک پایه)

ب: (اجرای برنامه درسی از پایه هفتم تا پایه دوازده ، هر سال یک پایه) - در مجموع در هر سال تحصیلی برنامه درسی دو پایه تغییر می کند.

۴/۳- اجرای برنامه درسی در طول ۳ سال

اجرای برنامه درسی همزمان در چهار مرحله تحصیلی (مرحله اول ابتدایی ،مرحله دوم دوره ابتدایی ،مرحله اول متوسطه ،مرحله دوم متوسطه) هر سال یک پایه

۱-روش از بالا به پائین

سال اول: اجرای برنامه به طور همزمان در پایه های دوازده، نهم، ششم و سوم

سال دوم: اجرای برنامه به طور همزمان در پایه های پازدهم ، هشتم ، پنجم و دوم

سال سوم: اجرای برنامه به طور همزمان در پایه های دهم ، هفتم ، چهارم و اول

۲-روش از پائین به بالا

سال اول: اجرای برنامه به طور همزمان در پایه های سوم ، ششم ، نهم و دوازدهم

سال دوم: اجرای برنامه به طور همزمان در پایه های دوم ، پنجم ، هشتم و پازدهم ، سال سال سوم

:اجرای برنامه به طور همزمان در پایه های اول ، چهارم ، هفتم و دهم

۴/۴-: اجرای برنامه در طول ۲ سال

سال اول: اجرای برنامه درسی در کلیه پایه های فرد

سال دوم: اجرای برنامه درسی در کلیه پایه های زوج

۵-ارزشیابی از برنامه درسی و مدل های آن

الف: روش های ارزشیابی از آموخته های فراگیران و ارتقاء فراگیران

-استفاده از ارزشیابی سختگیرانه در کلیه دوره ها همراه با مردودی در هر پایه

-استفاده از ارزشیابی توصیفی و فرایندی اما بدون مردودی در دوره ابتدایی همراه با استفاده از کلاس

های جبرانی برای دانش آموزان ضعیف ، اما در دوره اول و دوم متوسطه ارزشیابی سختگیرانه تر می

شود . در این شیوه مردودی وجود دارد.

- استفاده از ارزشیابی معلم محور برای برخی از دروس ارزشیابی منطقه ای و یا ایالتی برای دروس اصلی و مهم .

ب: روش های ارزشیابی از برنامه درسی حوزه های مختلف یادگیری (مدل ها)

۱-مدل هدف – محور(الگوی تایلر)

ویژگی اساسی الگوی هدف – محور آن است که وظیفه اصلی ارزشیاب را بررسی میزان انطباق اهداف برنامه درسی با عملکرد دانش آموزان تلقی می کند. در الگوی پیشنهادی وی برای ارزشیابی مراحل زیر قابل شناسایی است :

-تهیه و تدوین مقاصد برنامه درسی

-طبقه بندی هدف های برنامه درسی

-بیان هدف ها به صورت رفتاری

-مشخص کردن موقعیت هایی که به یادگیرندگان فرصت بروزرفتارموردنظر را می دهد

-بیان هدف های برنامه ارزشیابی به افراد دست اندر کار ارزشیابی

-انتخاب یا تدوین تکنیک های مناسب اندازه گیری

-جمع آوری داده های مربوط به عملکرددانش آموزان

-مقایسه داده ها با هدف های رفتاری

در این مدل تکیه انحصاری برنتایج آزمون است که معمولاً ملاک خوبی برای قضاوت درباره برنامه درسی نیست.

۲-مدل هدف – آزاد(مدل مایکل اسکریون)

در این مدل ارزشیابان با استفاده از روشها و ابزارهای گوناگون درصدد مشخص کردن این امر هستند که آیا اهداف موردانتظاردرصحنه عمل بوقوع پیوسته است یا خیر؟ و تا چه میزان برنامه درستیابی به اهداف از پیش تعیین شده موفق بوده است. تمرکز این مدل بر تحقق اهداف است و نه نتایج ارزشیابی. عیب اساسی این مدل توجه به تحقق و یا عدم تحقق اهداف برنامه و نا دیده گرفتن اهداف ضمنی و توجه به نیازهای فرعی ارباب رجوع است.

مدل سیپپ CIPP (مدل استافل بیم)

هدف اصلی این الگو عبارت است از تدارک داده ها و اطلاعات لازم برای تصمیم گیرندگان. در این الگو با استعانت از یک نگرش سیستمی، ابعاد مختلف برنامه درسی مورد بررسی قرار می گیرد و در طی هر مرحله، اطلاعات ویژه ای بدست می آید که بر اساس آن، مسئولین قادرند تصمیمات اساسی و صحیحی را اتخاذ کنند. این الگو به چهار مرحله ارزشیابی توجه دارد که در حقیقت بیانگر چهار نوع ارزشیابی است:

- ارزشیابی زمینه - ارزشیابی درونداد - ارزشیابی فرایند- ارزشیابی برونداد

۱) ارزشیابی زمینه : (context) تحلیل سیستماتیک عوامل جمعیتی ، فرهنگی ، تاریخی ، اجتماعی و اقتصادی مرتبط با مسئله را در بر می گیرد. همچنین شامل بررسی محیطی که برنامه ایجاد تغییرات در آن اجرا می شود نیز می باشد .

۲) ارزشیابی درونداد : (input) شامل بررسی تسهیلات ، کارکنان خدمات و مواردی نظیر آن است که برای استفاده در هر طرحی مورد نیاز می باشد.

۳) - ارزشیابی فراگرد : (Process) به کارگیری روش ها ، شامل توالی مراحل ، شرایط و نقش عوامل و اجزای یک برنامه می باشد. است. الگوی سیپ بر روشن کردن هدفها و ثبات برنامه مورد ارزیابی تأکید دارد و مشاهده منظم را ، به مثابه وسیله ای برای ارزشیابی یک برنامه ایجاد تغییرات چندان تأکید نمی شود.

۴) ارزشیابی برون داد : (Product) ارزشیابی اثربخشی (تحقق یافتن هدفها) ، به منظور تصمیم گیری های مربوط به ادامه ، قطع ، تعدیل یا گسترش برنامه می باشد.

در این الگو ، ملاک های اعتبار درونی و اعتبار بیرونی ، پایانی و عینیت ، مرتبط بودن ، وسعت عمل ، متناسب بودن با شرایط زمانی ، قابلیت نفوذ و کارآیی مورد توجه قرار گرفته

مدل استیک

این مدل بر توصیف و قضاوت بر روی داده ها از سه منبع ارزشیابی دارد.

۱) پیشینه، منظور از پیشینه شرایطی است که قبل از ارزشیابی از برنامه درسی موجود بوده است . از جمله علایق دانش آموزان و یادگیری قبلی ، محیط مدرسه و سنتها و ارزش هایی که مدرسه بر روی آن تأکید دارد

۲) اجرا ، منظور از اجرا اشاره به فرایند آموزش است، که شامل تعاملات معلم با دانش آموزان ، دانش آموز با دانش آموزان ، دانش آموزان با مواد آموزشی و دانش آموزان با محیط آموزشی است.

۳) خروجی ، منظور از خروجی انتظارات یادگیری کوتاه مدت در برابر انتظارات یادگیری بلند مدت است که شامل نتایج یادگیری ،تاثیر اجرایی برنامه بر دانش آموزان ،معلمان ، کارکنان و جامعه محلی است .

مدل کافمن راجرز(نیازسنجی برای تعیین فاصله بین وضع موجود و مطلوب)

این مدل برنیاز سنجی و توصیف فاصله بین وضع موجود (مالان کجا هستیم) و وضع مطلوب (باید کجا می بودیم) تاکید دارد.در این ارزشیابی محصول نهایی و رفتارهای عملی باید مورد مطالعه قرار گیرد(مقاصد) و نه فرایندها (وسیله ها) . روش ها یا قیاسی است و یا استقرایی . در روش قیاسی از یک حقیقت کلی به مثال ها می رسیم و در روش استقرا از مثال ها به یک حقیق کلی می رسیم

مدل چهار سطحی کریک پاتریک

درمدل چهارسطحی پاتریک موفقیت ارزشیابی هر سطح بر مبنایی اطلاعاتی است که از سطح پائین تر بدست می آید .بر مبنای این مدل ارزشیابی همیشه بر مبنای سطح اول شروع می شود و اگر زمان و بودجه اجازه دهد به سطح دو سه و چهار می رود . این چهار سطح ارزشیابی عبارتند از

۱) ارزشیابی عکس العمل نسبت به برنامه آموزش و مواد یادگیری

۲) ارزشیابی یادگیری (اندازه گیری تغییرات در دانش ، مهارت ها و نگرش شرکت کنندگان در دوره آموزشی

۳) ارزشیابی از انتقال یادگیری (ارزیابی میزان کاربرد دانش ها ، مهارت ها و نگرش ها در زندگی روزمره شرکت کنندگان)

۴) ارزشیابی نتایج یادگیری (ارزیابی میزان تاثیر گذاری یادگیری دانش ها ، مهارت ها و نگرش ها در افزایش محصول ، بهبود کیفی محصول ، کاهش هزینه ها ، کاهش حوادث ضمن کار، افزایش فروش ، و کسب سود بیشتر و حتی باز گشت سرمایه از نظر مدیران و دعوامل اجرایی)

مدل ارزشیابی برخاسته از نظر متخصصان برنامه درسی

این الگو براساس انتظارات متخصصان از برنامه درسی طراحی می شود .اهداف و پرسش های کلیدی این نوع از مدل ها متأثر از انتظارات برنامه ریزان درسی است و ممکن است که بدنبال اطمینان پیدا کردن از میزان موفقیت در طراحی ،تولید ،اجرا و تحقق اهداف کسب شده باشند.

تعاذل و توازن در سطح خرد

در این بخش عموماً برنامه ریزان درسی به یک سری توصیه های جزئی در ارتباط با مولفه های مختلف برنامه درسی در ارتباط با تدوین اهداف ، انتخاب محتوا ، راهبردهای یاددهی و یادگیری و شیوه ارزشیابی بسنده می کنند . مانند توصیه هایی که کارشناسان مختلف برنامه ریزی درسی ارائه نموده اند .

پاسخ به سوال ۳) چگونه می توان تعادل و توازن را در طراحی ، تولید ، اجرا و ارزشیابی از برنامه های درسی رعایت کرد ؟

الف : طراحی برنامه

رعایت توازن با توجه به ساحت های مختلف تعلیم و تربیت، اهداف و محتوای برنامه درسی

الف : توازن در ساحت های تعلیم و تربیت

راهکارها

توجه به رویکردهای مختلف برنامه درسی و یا تلفیق رویکردها

-توجه به نیازهای متنوع فردی و اجتماعی در سطوح مختلف ، محلی، منطقه ای ، ملی و فراملی در تدوین اهداف

- توازن بین نگاه غیر متمرکز و متمرکز بهره گیری از مدل های خطی (تکنیکی) و غیر خطی(غیر تکنیکی)

همسویی اهداف حوزه یادگیری با اهداف کلان ساحت های تربیتی و اهداف دوره تحصیلی

-تدوین اهداف هر حوزه یادگیری با عنایت به الگوی هدف گذاری در سند برنامه درسی ملی(عرصه های یادگیری و عناصر تربیتی)

توازن در اهداف با توجه به عرصه ها و عناصر یادگیری

-تدوین اهداف ثانویه در کنار اهداف خاص برای هر حوزه یادگیری

مثال :

*درک اهمیت اقتصاد ورزش

*تقویت مهارت های اجتماعی مانند گفتگوی بین فردی و گروهی و روحیه همکاری از طریق فعالیت های ورزشی ،

*تقویت روحیه همدلی و همدردی در ورزش های گروهی

*همکاری و مراقبت در حفظ پاکیزگی و نظم در محیط های ورزشی

*رعایت ارزش های اخلاقی در ورزش های بین فردی (کشتی) و گروهی (والیبال ،فوتبال و بسکتبال)

*آگاهی از نقش ابداعات و فناوری های نوین در پیدایش ورزش های نوین برای مثال کایت سواری،جت اسکی ،رفتینگ ،غواصی زیر آب ، پاراسل و...

-تنوع دادن به محتوای برنامه درسی و ایجاد رابطه بین آنها

-بهره گیری از رویکرد درهم تنیدگی که موجب ارتباط بین رشته های علمی و تلفیق موضوعات نوین با دروس سنتی می شود .

برای مثال) آموزش های زیست محیطی با علوم و مطالعات اجتماعی ، تلفیق برخی از مسایل علوم با ریاضیات ،مهارت های اجتماعی با ورزش ،آموزش تفکر خلاق و حل مسئله با دروس مختلف ، آموزش مصرف با مطالعات اجتماعی ،آموزش ارزش ها با مطالعات اجتماعی و یا با درس تفکر و سبک زندگی،آموزش پیشگیری از اعتیاد با درس تفکر و سبک زندگی، تلفیق علوم با فناوری و.....)

-آموزش معلمان در ارتباط با ساحت های تعلیم تربیت و ضرورت توجه به آنها به هنگام تدریس دروس مختلف

توازن در انتخاب اهداف برنامه های درسی

راهکارها

-همسویی اهداف حوزه برنامه درسی با توجه به اهداف دوره تحصیلی و تنوع بخشی به اهداف با توجه به حیطه های دانشی ، مهارتی و عاطفی،
-ارتباط دادن اهداف با نیازهای فردی و اجتماعی حال و آینده،

-توجه به ابعاد مختلف حیات طیبیه فردی و اجتماعی و وضع مطلوب بشر در همه ابعاد و مراتب و بر اساس نظام معیار اسلامی

-توجه به ساحت های شش گانه تعلیم و تربیت با هدف تقویت عناصر پنجگانه تربیتی (تعقل، ایمان، علم ،عمل و اخلاق) به گونه ای که دانش آموزان بتوانند موقعیت خود را نسبت به خود، خدا، دیگر انسان ها

و نظام خلقت به درستی درک کنند و توانایی اصلاح مستمر موقعیت فردی و اجتماعی خویش را داشته باشند.

-توجه برنامه به نیازهای گوناگون دانش آموزان و جامعه در سطوح محلی ، منطقه ای ، ملی و جهانی و در کلیه ساحت های تعلیم و تربیت دراصل توجه به تفاوت ها ضمن تاکید بر مشترکات بر تفاوت های ناشی از زندگی در محیط های مختلف زندگی (شهری ، روستایی ، عشایری ، فرهنگی و جغرافیایی) ، جنسیتی و فردی به لحاظ استعداد های مختلف دانش آموزان ، و انعطاف در محتوا)

-توجه به برقراری ارتباط آگاهانه دانش آموز با حقیقت هستی و تشدید رابطه با او در همه شئون فردی و اجتماعی

-ارتباط اهداف با ارزش های بر گرفته از آموزه های قران کریم و حضرات اهل بیت (علیهم السلام) ، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، رهنمودهای رهبر کبیر انقلاب اسلامی و مقام معظم رهبری، سند چشم انداز بیست ساله و نقشه جامع علمی کشور و سیاست های کلی تحول نظام آموزشی

این ارزش ها به شرح زیر است :

ارزش های دینی ، ارزش های انقلابی ارزش های اخلاقی ارزش های اقتصادی ارزش های سیاسی
ارزش های اجتماعی ارزش های عقلانی (تفصیل آن در حوزه محتوا آورده شده است)

-توجه به ساحت های شش گانه تعلیم و تربیت با هدف تقویت عناصر پنجگانه تربیتی (تعقل، ایمان، علم ، عمل و اخلاق) به گونه ای که دانش آموزان بتوانند موقعیت خود را نسبت به خود، خدا، دیگر انسان ها و نظام خلقت به درستی درک کنند و توانایی اصلاح مستمر موقعیت فردی و اجتماعی خویش را داشته باشند.

-توجه برنامه به نیازهای گوناگون دانش آموزان و جامعه در سطوح محلی ، منطقه ای ، ملی و جهانی و در کلیه ساحت های تعلیم و تربیت دراصل توجه به تفاوت ها ضمن تاکید بر مشترکات بر تفاوت های ناشی از زندگی در محیط های مختلف زندگی (شهری ، روستایی ، عشایری ، فرهنگی و جغرافیایی) ، جنسیتی و فردی به لحاظ استعداد های مختلف دانش آموزان ، و انعطاف در محتوا)
توجه به الگوی هدف گذاری در تدوین اهداف برنامه درسی
توازن در انتخاب محتوا ی برنامه های درسی

راهکارها

- توازن بین ماهیت علمی محتوا و تجربیات مرتبط با دنیای کار .
-توازن بین آموزش های عمومی و آموزش علوم و فناوری.

-توازن مناسب بین محصول (محتوا) ، فرایند(روش ها و نگرش ها) و کاربردهای آن در زندگی و نیازهای جامعه .

-توازن بین اخلاقیات و هنر ،

-توزیع محتوا بین موضوعات اجباری ،انتخابی و اختیاری است .

-هماهنگی محتوا با فرهنگ ، هنر و آرمان های مردم

- تلفیق عمودی عناصربرنامه درسی دریک توالی منطقی در برنامه درسی و نیز تنظیم افقی فعالیت های یادگیری در برنامه های رسمی و غیررسمی و خارج از مدرسه .

-توزیع محتوا بین مراحل مختلف تحصیلی (ابتدایی و دوره متوسطه) و نظام های آموزش رسمی و غیر رسمی .

ارتباط محتوا با ارزش های دینی شامل (ارزش های برگرفته ها از آموزه های قران و سنت ، نقش اهل بیت عصمت و طهارت به عنوان الگوهای تربیتی- اعتقاد به مهدویت و موضوع انتظار به عنوان رمز هویت ناب ،امر به معروف و نهی از منکر)

ارتباط محتوا با ارزش های اخلاقی شامل (- کسب فضایل اخلاقی از جمله ایمان، تقوی، تولی و تبری ، عمل صالح، خود باوری، روحیه مجاهدت، ظلم ستیزی، جهاد گر، علم جویی حکمت، صلح جویی ، شجاعت، عدالت خواهی، صداقت، ایثار گری ، امانتداری ، پاکدامنی ، حق جو ، با اراده ، پاکدامن و با حیا ، فداکاری)

ارتباط محتوا با ارزش های علمی شامل (استفاده از علم نافع هدایت گر و توانمند ساز، بهره گیری هوشمندانه از فناوری های ارتباطی و مواجهه فعال و پیشگیرانه با آثار و پیامد های نامطلوب آن، ارج نهادن به دستاوردهای علمی و تجربیات بشری

ارتباط محتوا با ارزش های انقلابی شامل(میراث نظری و عملی حضرت امام خمینی

ارتباط محتوا با ارزش های اقتصادی شامل(روحیه کار آفرینی، خلاقیت ، مقتصد بودن دارای مهارت کاری

ارتباط محتوا با ارزش های عقلانی شامل(تعمیق انواع و مراتب عقلانیت در همه ساحت های تعلیم و تربیت

ارتباط محتوا با ارزش های اجتماعی شامل(توجه به ساحت های مختلف تربیت هویت اسلامی – ایرانی و تعالی پیوسته هویت دانش آموزان در ابعاد فردی خانوادگی و اجتماعی – توجه به هویت شناخت مدار، جامع و منسجم (وحیانی عقلانی نقلی و تجربی) ، تعالی جنبه های مختلف هویت انسانی برای تقویت روابط حق محور، عدالت گستر و مهرورزانه با همه انسان ها در سراسر جهان، توجه به

منافع و مصالح فردی و اجتماعی - گرایش به زبان و ادبیات فارسی - استمرار فرهنگ ایرانی و تعامل نقادانه با سایر فرهنگ ها - مسئولیت پذیری و مشارکت اجتماعی، جمع گرا و جهانی اندیش - قانون مدار و نظم پذیر و آماده برای ورود به زندگی شایسته فردی، خانوادگی و اجتماعی -

ارتباط محتوا با ارزش های سیاسی شامل (وطن دوستی، وحدت ملی و انسجام اجتماعی با محوریت هویت مشترک اسلامی - ایرانی، ولایت مداری و منتظر و تلاش گر در جهت تحقق حکومت عدل جهانی

ارتباط محتوا با نیازهای مادی و اخروی انسان

پیوند بین اخلاق و معنویات و علم و دین

ارتباط محتوا با نیازهای فردی و اجتماعی

ارتباط محتوا با همه جنبه های هویت انسان مانند هویت عقلانی، عاطفی، ارادی و عملی و راههای تعالی بخشی به آن

ارتباط و تعامل پویای محتوا با خود، خداوند متعال، جامعه و نظام خلقت

توجه به نقش آفرینی دانش آموز در انتخاب آگاهانه، عقلانی، مسئولانه و اختیاری در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماع

ارتباط محتوا با تفاوت های فردی، و پاسخگویی به نیازها علایق و رغبت های متفاوت دانش آموزان

توجه به آموزش زبان های خارجی برای برقراری ارتباط با مردم جهان

ارتباط محتوا با آموزش حرف و مشاغل، کار آفرینی، و آموزش مهارت های مورد نیاز جامعه

ارتباط محتوا با دستاوردهای علمی و فنی تمدن اسلامی ایرانی برای تحقق تمدن نوین اسلامی در راستای دستیابی به جامعه عدل مهدوی (عج) - راهکار

توجه به آموزش آداب و مهارت های زندگی و سبک زندگی اسلامی - ایرانی، آموزش مدیریت و سلوک مناسب خانواده

توجه به نیازها و وظایف خانواده و در چارچوب ارزش ها و معیارهای اسلامی

ارتباط محتوا با نیازهای دانش آموزان مناطق محروم، روستاها، حاشیه شهرها، عشایر کوچ نشین و مناطق دوزبانه و دانش آموزان با نیازهای ویژه

ارتباط محتوا با هنرها، حرف و مشاغل، آداب و رسوم، نیازهای اقلیمی و جغرافیایی مناطق مختلف کشور

ارتباط محتوا با نیازها و نقش های دختران و پسران و ویژگی های دوران بلوغ
توجه به نیازهای دانش آموزان دارای استعداد و ویژه

رعایت توازن در رشد شایستگی های عقلانی، ایمانی، علمی، عملی و اخلاقی به صورت یکپارچه و
متوازن در کلیه بر نامه های درسی

تنوع دادن به موضوعات یادگیری و همسویی این موضوعات با اهداف غایی ساحت های تربیتی و
اهداف دوره های تحصیلی

توزیع عمودی حوزه های یادگیری با توجه به فرایند رشد شناختی دانش آموزان

توزیع افقی محتوای حوزه های یادگیری بین دروس مرتبط

ارتباط دادن محتوای درسی با ارزش ها و اعتقادات دینی و اخلاقی

ارتباط دادن محتوا با نیازهای فردی و اجتماعی در سطح منطقه ای ، ملی و جهانی

ارتباط محتوا با مولفه های تقویت کننده هویت ملی مانند (ارزش های اسلامی ، فرهنگ و تمدن اسلام
و ایران (میراث مادی، علمی و معنوی ، دانشمندان و...)، زبان و ادبیات فارسی ، ارزش های انقلاب
اسلامی ، میهن دوستی ، وحدت و انسجام فرهنگی ، استقلال ملی و هبستگی اسلامی) در برنامه های
درسی ،

ارتباط محتوا با عوامل تحکیم بنیان خانواده و کسب مهارت های لازم برای تشکیل خانواده و مدیریت
بر آن با توجه به ارزش ها و معارف الهی و تعمیق آداب و سبک زندگی اسلامی

ارتباط محتوا با نیازهای گروههای دانش آموزی و استعداد های خاص

ارتباط محتوا با ارزش های دینی اجتماعی و فرهنگی ، یافته های معتبر علمی و توجه به نیازهای حال و
آینده افراد و جامعه

-توازن بین موضوعات درسی تجویزی ، نیمه تجویزی و اختیاری

-توازن بین خرده موضوعات درسی تجویزی ، نیمه تجویزی و اختیاری

-پرهیز از غلبه رویکرد تجویزی و رفتاری بر موضوعات انتخابی و اختیاری

-توجه به موضوعات درون موضوعی و میان موضوعی

-کوشش در ایجاد رابطه بین دروس مختلف

-سازماندهی محتوای برنامه درسی با اتکا به رویکرد تلفیقی و مسئله محور

-ارتباط دادن اهداف با نیازهای فردی و اجتماعی حال و آینده،

- توزیع محتوا بین نیازهای فردی ، اجتماعی ، علمی و نیازهای حال و آینده،

-توزیع عمودی محتوا بین دوره های مختلف ابتدایی ، متوسطه اول و دوم وپیش بینی زمان مورد نیاز در هر دوره تحصیلی،

-توزیع افقی محتوا بین آموزش های رسمی و غیر رسمی،

-توجه به نوع سازمان دهی برنامه درسی با توجه به ماهیت موضوع و یاد گیرنده،

توازن در گزینش راهبردهای یاددهی و یادگیری

توازن بین رویکردهای یادگیری تسلط یاب ، اطلاع رسانی ، تعاملی، وساختن گرایی

توجه به نقش فعال ، داوطلبانه و آگاهانه دانش آموز در فرایند یادگیری

توجه به مهارت های یادگیری مادام العمر و کسب شایستگی ها و مهارت های لازم برای استمراردر

یادگیری و پیوستگی تجارب یادگیری در زندگی

تعامل خلاق ، هدفمند و فعال یاد گیرنده با محیط های متنوع یادگیری(طبیعی ، اجتماعی ، مذهبی ،

فرهنگی ، اقتصادی ، صنعتی ، مجازی و خانواده) و تقویت کننده دیدگاه دانش آموزان در ارتباط با

خود ، خداوند ، مردم و نظام خلقت

مواجهه کردن دانش آموزان با موقعیت های یاد گیری ، تعامل با انواع محیط های یادگیری ، کاوشگری

، حل مسئله ، تجربه ودستکاری روش های فعال ، و بهره گیری از فناوری های نوین آموزشی

توازن در انتخاب زمان آموزش

راهکارها

-توازن در اختصاص زمان تدریس به دوره های تحصیلی با توجه به ظرفیت و توانایی دانش آموزان

-توازن در اختصاص زمان به دروس دشوار و مهم با دروس ساده

-توازن در اختصاص زمان تدریس بین موضوعات درسی تجویزی نیمه تجویزی و اختیاری

-توازن بین زمان اختصاص داده شده به دروس تجویزی نیمه تجویزی و اختیاری

-توازن بین زمان مدرسه ای و برون مدرسه ای

-توزیع منطقی زمان آموزش با موضوعات درسی در دوره های مختلف تحصیلی با توجه به اهمیت

هر موضوع ، دشواری موضوع و نیز توانایی رشدی دانش آموزان

-توازن بین زمان آموزش دروس مختلف با حافظه کوتاه مدت و بلند مدت دانش آموزان برای مثال

بیشتر معلمان اوقات بعد از ظهر را به دروسی اختصاص می دهند که دانش آموزان انرژی شناختی

کمتری را صرف کنند. هنر، آموزش تربیت بدنی و موسیقی از جمله این دروس هستند . برعکس

دروسی مانند دستور زبان، ریاضیات وعلوم در ساعات صبح تدریس می شود .

-توازن بین زمان یادگیری دروس با درجه حرارت فصول سال در برخی از مدارس دروس دشوارتر ممکن است که در فصل های مشخصی از سال تدریس شود. دلایل این کار این است که فرض می شود دانش آموزان در فصل های سرد سال بیشتر یاد می گیرند و در فصل های گرم سال کمتر یاد می گیرند.

-توازن بین دروس اجباری و انتخابی و زمان تدریس

-توزیع عمودی زمان در دوره های تحصیلی با توجه به فرایند رشدی دانش آموزان

-توزیع زمان بین دروس مختلف با توجه به اهمیت این دروس و میزان دشواری آنها

- توزیع زمان بین فعالیت های رسمی و غیر رسمی،

-توزیع زمان بین برنامه درسی ملی و متمرکز و غیر متمرکز

-توازن بین حجم اطلاعات در یک کتاب درسی با زمان اختصاص داده شده در طول هفته

-توازن در توزیع موضوعات درسی در صبح و بعد از ظهر با توجه به فعال بودن حافظه کوتاه مدت

در صبح و آمادگی برای یادگیری دروس دشوار و فعال بودن حافظه بلند مدت در بعد از ظهرها و آمادگی

برای یادگیری دروس علوم انسانی

-در نظر گرفتن زمان استراحت در فاصله بین دروس با توجه به خستگی واحد های یادگیری ذهنی دانش

آموزان.

-طراحی و ساماندهی تقویم سال تحصیلی با رعایت انعطاف و توجه به شرایط اقلیمی و با تاکید بر

بهینه سازی تعطیلات

چ : توازن در تولید برنامه درسی تدوین برنامه درسی

توازن بین نگاه تک تالیفی و چند تالیفی و آزادی معلمان در انتخاب برنامه درسی

مشارکت دادن استان ها در تالیف کتاب درسی سراسری

مشارکت دادن مناطق در تولید برنامه درسی محلی و منطقه ای

توازن در انتخاب مواد و منابع یادگیری

تنوع بخشی در تالیف ، مواد آموزشی ، محتوای الکترونیکی چند رسانه ای و تاکید بر تولید بسته

آموزشی بجای کتاب درسی

توجه به منابع آموزشی مختلف مانند شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات، کتابخانه ها و محیط های خارج از مدرسه

توازن در اجرای برنامه درسی

الف : اجرای آزمایشی برنامه

راهکارها

اجرای نمونه اولیه برنامه در تعدادی از مدارس جامعه در دسترس

اجرای نمونه اولیه برنامه در تعدادی از مدارس استان ها

اجرای نمونه اولیه برنامه به شکل آزمایشی سراسری

ب: توازن در آموزش معلمان قبل از اجرای سراسری برنامه

راهکارها

- بهره گیری از روش های آموزش های حضوری ، راه دور (تلویزیون آموزشی) روش مجازی و یا ترکیبی از هر سه

ج: توازن در اجرای سراسری برنامه

راهکار

بهره گیری از دو روش اجرای سراسری در طول شش سال و سه سال با شیوه ازپائین به بالا

د : توازن در ارائه محتوا در کلاس درس (انتخاب راهبردهای یاددهی و یادگیری در کلاس

درس)

راهکارها

توازن بین صبغه علمی و فنی تدریس و صبغه هنری و زیباشناسانه

توازن در آموزش شایستگی های پایه و شایستگی های ویژه
-درگیر کردن دانش آموزان در انواع فعالیت ها (ذهنی ، جسمانی ، زیبایی شناختی و غیره) نیز باید
مورد توجه قرار گیرد .

-رعایت توازن بین راهبردهای یاددهی و یادگیری و فعالیت های فوق برنامه
- توجه به رابطه درونی بین حوزه های درسی و راهبردهایی که برای ارائه آنها به دانش آموزان لازم
است می داند.

-توازن در بهره گیری از روش های مختلف تدریس
-توجه به تدریس خلاقانه و تعاملی بجای تدریس توضیحی ،
- استفاده از روش های مختلف یادگیری در کلاس های درس وتشکیل گروههای کوچک و بزرگ
یادگیری

- تاکید بریادگیری کلمات ، مفاهیم ، اصول ، نظریات ، و کاربرد آنها در جامعه و در سطوح مختلف
آموزشی .

-در گیر کردن دانش آموزان در انواع فعالیت ها (ذهنی ، جسمانی ، زیبایی شناختی و غیره)
-فنون مختلف تدریس و چگونگی یادگیری باید دانش آموزان را به سمت خلاقیت ، ابداع و مشارکت
فعال در فرایند یادگیری سوق دهد.

توجه به نقش فعال ، داوطلبانه و آگاهانه دانش آموز در فرایند یادگیری

توجه به مهارت های یادگیری مادام العمر و کسب شایستگی ها و مهارت های لازم برای استمرار در
یادگیری و پیوستگی تجارب یادگیری در زندگی

تعامل خلاق ، هدفمند و فعال یاد گیرنده با محیط های متنوع یادگیری(طبیعی ، اجتماعی ، مذهبی ،
فرهنگی ، اقتصادی ، صنعتی ، مجازی و خانواده) و تقویت کننده دیدگاه دانش آموزان در ارتباط با
خود ، خداوند ، مردم و نظام خلقت

مواجهه کردن دانش آموزان با موقعیت های یاد گیری ، تعامل با انواع محیط های یادگیری ، کاوشگری ،
حل مسئله ، تجربه ودستکاری روش های فعال ، و بهره گیری از فناوری های نوین آموزشی

توجه به نقش فعال ، داوطلبانه و آگاهانه دانش آموز در فرایند یادگیری

توجه به مهارت های یادگیری مادام العمر و کسب شایستگی ها و مهارت های لازم برای استمرار در
یادگیری و پیوستگی تجارب یادگیری در زندگی

تعامل خلاق ، هدفمند و فعال یاد گیرنده با محیط های متنوع یادگیری(طبیعی ، اجتماعی ، مذهبی ، فرهنگی ، اقتصادی ، صنعتی ، مجازی و خانواده) و تقویت کننده دیدگاه دانش آموزان در ارتباط با خود ، خداوند ، مردم و نظام خلقت

مواجهه کردن دانش آموزان با موقعیت های یاد گیری ، تعامل با انواع محیط های یادگیری ، کاوشگری ، حل مسئله ، تجربه و دستکاری روش های فعال ، و بهره گیری از فناوری های نوین آموزشی

بهره گیری از روش های فعال گروهی و خلاق با توجه به نقش الگویی معلمان

تسهیل و هدایت یادگیری و تربیت افرادی خود یادگیرنده و دارای پیوند موثر با موضوعات و مسایل جامعه در مقیاس محلی ، منطقه ای و ملی تاکید شده است

تعامل با نهادهای خارج از مدرسه مانند پژوهش سراها، اردوگاهها، خانه های فرهنگ، کتابخانه های عمومی، نمایشگاهها ، موزه های تخصصی علوم و فنون، مراکز کار آفرینی و ورزشگاهها ، مراکز علمی و فرهنگی بسیج دانش آموزی، انجمن های اسلامی از طریق گسترش ساختار تلفیقی و مسئله محور در طراحی و اجرای برنامه های درسی

توازن در انتخاب محیط های یادگیری

راهکارها

-تعامل هرچه بیشتر با جامعه و محیط های مختلف یادگیری در داخل و خارج از مدرسه

توازن در مراقبت از توازن در اجرای برنامه توسط معلم و مدیر

الف : صلاحیت معلم در حفظ توازن در برنامه درسی

توجه به مرجعیت معلم در تربیت و هدایت دانش آموز ، غنی سازی محیط یادگیری – فعال سازی دانش آموز در جریان یادگیری و ارتقاء صلاحیت های اعتقادی ، اخلاقی ، حرفه ای و تخصصی معلم

- حرکت مداوم معلم در مسیر انبیاء و ائمه اطهار (ع)،

توانایی در شناخت استعداد و ظرفیت وجودی دانش آموزان

توانایی در خلق فرصت های آموزشی و تربیتی و اجرا و ارزشیابی در کلاس درس

توانایی داشتن در رشد عقلانی ، ایمانی ، علمی ، عملی و اخلاقی دانش آموزان و راهبری فرایند یاددهی و یادگیری

توانایی در شناخت موقعیت یاد گیرنده و اصلاح مداوم

توانایی در برنامه ریزی درسی با توجه به اقتضانات محلی

توانایی در انجام تحقیق عملی و درس پژوهی

توانایی در تسهیل و هدایت یادگیری دانش آموزان و تربیت افرادی خود یادگیرنده که دارای پیوند موثر با موضوعات و مسایل جامعه در مقیاس محلی ، منطقه ای و ملی می باشند.

دارای بصیرت دینی و اخلاقی

اهل تحقیق و پژوهش ، خلاق و نو آور ، نظریه پرداز و مستند ساز در تجربیات علمی

دارای تخصص و توانمند از نظر حرفه ای

-آزادی معلمان در انتخاب بین بخش های تجویزی

-آزادی معلمان در انتخاب بخش های غیر تجویزی

ب : صلاحیت مدیر در ایجاد توازن در اجرای برنامه درسی

اهتمام در تامین و توسعه محیط های یادگیری

توانایی در خلق موقعیت های تربیتی و آموزشی و اجرای برنامه های درسی و تربیتی در سطح مدرسه
توانایی در برقراری روابط صحیح و سازنده با کارکنان دانش آموزان و خانواده ها

توانایی در مدیریت علمی مدرسه و رهبری آموزشی

توانا در درک اهداف تعلیم و تربیت ، اهداف دوره تحصیلی و اهداف برنامه های درسی

توانا در جلب همکاری خانواده ها و نهادهای خارج از مدرسه

توازن در ارزشیابی از برنامه درسی

الف : توازن در انتخاب شیوه های ارزشیابی از آموخته های فراگیران

راهکارها

-توجه به نظام ارزشیابی نتیجه محور برای گذر از دوره های تحصیلی و رویکرد ارزشیابی فرایندمحور در ارتقای پایه های تحصیلی دوره ابتدایی و رویکرد تلفیقی فرایند محور و نتیجه محور در سایر پایه های تحصیلی .

-توازن بین ارزشیابی فردی و گروهی

-توازن بین ارزشیابی کمی و کیفی

-ادغام فرایند ارزشیابی در فرایند یادگیری (ارزشیابی تکوینی / تدریجی / فرایندی)

-توجه به ارزشیابی منصفانه و به رسمیت شناختن تفاوت های فردی

-پرهیز از تقلیل دادن مفهوم ارزشیابی به اندازه گیری

- بهره گیری از رویکرد انسان گرایانه در ارزشیابی ،

- تاکید بر ارائه تصویری روشن و همه جانبه از موقعیت کنونی دانش آموز در ارزشیابی ، توجه به خود ارزیابی ، ارزیابی همتایان و خانواده

- ارزشیابی با هدف جبران کاستی های یادگیری و نا اثبات بی لیاقتی دانش آموز و دریافت باز خورد با هدف اصلاح و بهبود عملکرد فرد و نظام آموزشی

- استفاده از انواع روش ها و ابزارها و به صورت منعطف ،

- بهره گیری از شیوه های مختلف در ارزشیابی از عملکرد دانش آموز مانند ارزشیابی معلم محور ، خود ارزیابی و خود سنجی ، ارزشیابی توسط همتایان و ارزشیابی بیرونی و ابزارهای ارزشیابی مختلف مانند استفاده از آزمون های مختلف ، انجام کار فردی و گروهی ، برگه مشاهده معلم ، استفاده از تکالیف عملی

- بهره گیری از رویکردهای فرایند محور و نتیجه محور متناسب با شرایط دانش آموزان در دوره های تحصیلی تاکید شده است. موارد فوق بنوعی تاکید بر توازن در ارزشیابی است.

- سهولت ارزشیابی در دوره ابتدایی و حذف مردودی در این دوره

توازن در ارزشیابی از برنامه درسی

راهکارها

- توجه به ارزشیابی فرایندی تکوینی و پایانی برای اطمینان از موفقیت برنامه

ارزشیابی در سطوح مختلف ملی منطقه ای و محلی

استفاده از الگوهای مختلف در ارزشیابی از برنامه (نتایج یادگیری (تایلر) - تحقق اهداف برنامه درسی (مدل هدف آزاد اسکریون) - مدل استافل بیم (ارزشیابی از زمینه ، درونداد ، فرایند و برونداد) مدل

استیک (پیشینه ، اجرا و خروجی) - مدل کافمن راجرز (اندازه گیری فاصله وضع موجود با وضع مطلوب) - و مدل ارزشیابی چهار سطحی کریک پاتریک ارزشیابی از عکس العمل ، یادگیری ، انتقال

یادگیری و نظرات معلمان ، والدین ، بخش صنعت ، مردم و سایر ذینفعان) مدل های ساخته شده توسط برنامه ریزان درسی (- ارزشیابی از برنامه با توجه به انتظارات برنامه درسی)

- توازن در ارزشیابی از دروس تجویزی نیمه تجویزی و اختیاری

- توازن بین ارزشیابی کمی و کیفی

منابع

۱- کیامنش، علیرضا و غلامعلی احمدی و نعمت اله موسی پور، (۱۳۷۴) ، طرح کلی ارزشیابی برنامه های درسی، تهران، سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

۲- سیلور، جی، ویلیام ام. الکساندر و آرتور جی. لوییس، برنامه ریزی درسی برای تدریس و یادگیری بهتر (۱۳۷۲) ترجمه غلامرضا خوی نژاد، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی،

۳- ملکی ، حسن – برنامه درسی راهنمای عمل- ۱۳۸۸ ، انتشارات مدرسه

۴- سلیمانپور ، دکتر جواد، برنامه ریزی درسی با تاکید بر تدوین محتوای درسی فعال و کاربرد تحلیل محتوا ، ۱۳۸۴

۵- غفاری خلج محمد (۱۳۸۹) مدل های مختلف برنامه ریزی درسی

۶- مرتضی بینش و دیگران پائیز (۱۳۹۵) اهداف و ضرورت ارزشیابی برنامه درسی و الگوهای ، فصلنامه مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، سال دوم، شماره هشتم،

۷- میلر ، جی ، پی (۱۳۷۹) ، نظریه های برنامه درسی ، ترجمه دکتر محمود مهرمحمدی، انتشارات سمت

۸- مقالات مرتبط با معرفی نظام های آموزش و پرورش در ویکی پدیا (هند ، مالزی ، لبنان)
۹- معافی ، محمود (۲۰۰۹) پایان نامه دکتری در زمینه مطالعات تطبیقی برنامه های درسی سه کشور

ایران ، هند و مالزی در دوره آموزش های عمومی، دانشگاه دهلی

۱۰- رون و معافی (۱۳۹۲) ، مبانی اصول و روش علمی تالیف کتاب های درسی (با تاکید بر دوره ابتدایی) ص ۱۳۹ ، تهران ، انتشارات جامعه شناسان .

(2000), Relevance, Balance and Integration of the Content of General Education: Achievements, Trends and Issues
A Synthesis, UNESCO Institute for Education Feldbrunnstrasse 58 D- 10245 Hamburg, Germany

-The International Encyclopedia Of Curriculum(1991) Pergamon press, NEW YORK

-A Balanced Curriculum Standards and Assessments for High Performance
David A. Squires and Angelique Arrington Child by Child: The Corner Process for Change in Education. Copyright 1999 by Teachers College, Columbia University

Models of Curriculum Evaluation Developed by Dr. G.A. Rathy, Assistant - Professor, Electrical Engineering Department, NITTTR, Chennai